

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

รายวิชา ส32103 ประวัติศาสตร์สากล

ภาคเรียนที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อารยธรรมของโลกยุคโบราณ

เวลา 12 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 16 พัฒนาการอารยธรรมโลก

เวลา 1 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

2. ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระหว่างทาง

ส 4.2 ม.4-6/1 วิเคราะห์อิทธิพลของอารยธรรมโบราณ และการติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกที่มีผลต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของโลก

ตัวชี้วัดปลายทาง

ส 4.2 ม.4-6/2 วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเข้าสู่โลกสมัยปัจจุบัน

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายพัฒนาการของอารยธรรมโลกในภาพรวมได้
2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการเกิดและพัฒนาอารยธรรมได้
3. เปรียบเทียบลักษณะสำคัญของอารยธรรมต่าง ๆ ได้
4. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างอารยธรรมและอิทธิพลที่มีต่อโลกปัจจุบันได้

4. สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

อารยธรรมโลกเกิดขึ้นและพัฒนาจากชุมชนโบราณในบริเวณที่มีปัจจัยเอื้อต่อการดำรงชีวิต โดยเฉพาะบริเวณลุ่มแม่น้ำสำคัญ จากนั้นพัฒนาสู่สังคมเมือง รัฐ และอาณาจักร มีความเจริญด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปกรรม และวิทยาการ อารยธรรมแต่ละแห่งมีลักษณะเฉพาะ แต่มีการติดต่อแลกเปลี่ยนและส่งอิทธิพลต่อกัน จนเกิดเป็นพัฒนาการของอารยธรรมโลก

5. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

อารยธรรมของโลกยุคโบราณ ได้แก่

- อารยธรรมลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรทีส ไนล์ หวางเหอสินธุ และอารยธรรมกรีก โรมัน

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

-

6. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ความสามารถในการคิด

- ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- ทักษะการคิดวิเคราะห์

ความสามารถในการแก้ปัญหา

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

- กระบวนการทำงานกลุ่ม

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้
3. มุ่งมั่นในการทำงาน

8. กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนโดยเน้นกระบวนการ : การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เทคนิค Think-Pair-Share)

ขั้นนำ

1. กิจกรรม “อารยธรรมนี้คืออะไร?” ครูนำภาพหลักฐานสำคัญของอารยธรรมต่าง ๆ มาให้นักเรียนสังเกต เช่น พีระมิดอียิปต์ อักษรคูนิฟอร์ม วิหารพาร์เธนอน โคลอสเซียม กำแพงเมืองจีน หัซมาฮาลหรือโบราณสถานอินเดีย นครวัด
2. ครูตั้งคำถาม “หลักฐานเหล่านี้เกิดขึ้นจากอารยธรรมใด และอะไรทำให้อารยธรรมเหล่านี้สามารถพัฒนาและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน?” ให้นักเรียนตอบจากความรู้เดิม
3. ครูเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่อง พัฒนาการอารยธรรมโลก

ขั้นสอน

ขั้นที่ 1 Think : คิดรายบุคคล (7 นาที)

4. ครูแจกใบงานให้นักเรียนแต่ละคน ให้นักเรียนพิจารณาอารยธรรมสำคัญที่เรียนมา ได้แก่ เมโสโปเตเมีย อียิปต์ กรีก โรมัน อินเดีย จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แล้วตอบคำถาม “อารยธรรมเหล่านี้มีพัฒนาการจากชุมชนไปสู่สังคมที่มีความซับซ้อนได้อย่างไร?”
5. นักเรียนเขียนคำตอบและระบุปัจจัยสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ เช่น ภูมิศาสตร์ → การเกษตร → การตั้งถิ่นฐาน → รัฐ → ความเจริญทางวัฒนธรรมและวิทยาการ

ขั้นที่ 2 Pair : แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นคู่ (8 นาที)

6. ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนเปรียบเทียบคำตอบของตนเอง แล้วร่วมกันเลือก 3 ปัจจัยสำคัญที่สุด ที่มีส่วนต่อการพัฒนาอารยธรรม

ตารางวิเคราะห์

ปัจจัย

เหตุผล

1.
2.
3.

7. จากนั้นให้แต่ละคู่เลือกอารยธรรม 2 แห่งมาเปรียบเทียบ

ประเด็น

อารยธรรมที่ 1

อารยธรรมที่ 2

แหล่งกำเนิด

การปกครอง

ศาสนา/ความเชื่อ

วิทยาการ

มรดกสำคัญ

ขั้นที่ 3 Share : แลกเปลี่ยนในกลุ่ม (10 นาที)

8. ให้นักเรียนรวมกันเป็นกลุ่ม 4-5 คน สมาชิกแต่ละคู่ถ่ายทอดผลการวิเคราะห์ให้สมาชิกกลุ่ม จากนั้นกลุ่มร่วมกันสร้าง “เส้นทางพัฒนาการอารยธรรมโลก” โดยเชื่อมโยง

สภาพแวดล้อมและภูมิศาสตร์

การตั้งถิ่นฐาน

เกษตรกรรมและเศรษฐกิจ

การเกิดเมืองและรัฐ

การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม

วิทยาการและความรู้

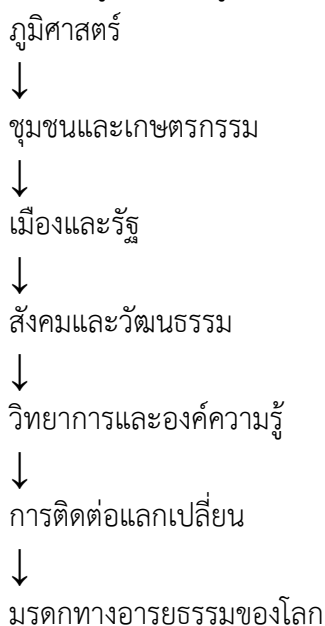
การติดต่อแลกเปลี่ยนระหว่างอารยธรรม

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ร่วมกัน (10 นาที)

9. แต่ละกลุ่มได้รับคำถามวิเคราะห์เดียวกัน“หากไม่มีการติดต่อแลกเปลี่ยนระหว่างอารยธรรม โลกในปัจจุบันจะแตกต่างจากเดิมอย่างไร?” นักเรียนร่วมกันอภิปรายและเขียนคำตอบโดยต้องมี ข้อคิดเห็น + เหตุผล + ตัวอย่าง
10. จากนั้นตัวแทนกลุ่มนำเสนอคำตอบกลุ่มละประมาณ 1 นาที ครูสรุปประเด็นสำคัญและเชื่อมโยงให้เห็นว่าอารยธรรมไม่ได้พัฒนาอย่างโดดเดี่ยว แต่มีการติดต่อ แลกเปลี่ยน และส่งอิทธิพลต่อกัน

ขั้นสรุป

11. สรุปองค์ความรู้ร่วมกัน ครูและนักเรียนสร้างแผนผังบนกระดาน “พัฒนาการอารยธรรมโลก”

12. กิจกรรม Exit Ticket ให้นักเรียนตอบคำถามสั้น ๆ “จากอารยธรรมทั้งหมดที่เรียนมา นักเรียนคิดว่าอารยธรรมใดมีอิทธิพลต่อโลกปัจจุบันมากที่สุด และเพราะเหตุใด?”
นักเรียนเขียนคำตอบ 2-3 ประโยค
13. ครูสรุปบทเรียน “พัฒนาการของอารยธรรมโลกเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตร การสร้างเมืองและรัฐ การพัฒนาความรู้และวิทยาการ รวมทั้งการติดต่อแลกเปลี่ยนระหว่างสังคม อารยธรรมต่าง ๆ จึงไม่ได้แยกขาดจากกัน แต่มีการรับ ถ่ายทอด และปรับใช้จนเกิดเป็นมรดกสำคัญของโลก”

9. การวัดและประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ตรวจใบงาน	ใบงาน	ร้อยละ 70 ขึ้นไป
วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัย	แบบประเมินการคิดวิเคราะห์	ระดับพอใช้ขึ้นไป
สังเกตการมีส่วนร่วม	แบบประเมินการทำงานกลุ่ม	ระดับพอใช้ขึ้นไป
สังเกตการอธิบายในกลุ่ม	แบบสังเกต	ระดับพอใช้ขึ้นไป

ประเมินผลงานกลุ่ม	แบบประเมินการนำเสนอ	ระดับพอใช้ขึ้นไป
-------------------	---------------------	------------------

10. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์สากล ม.4-ม.6
2. ใบความรู้ เรื่อง พัฒนาการอารยธรรมโลก
3. ภาพหลักฐานอารยธรรมต่าง ๆ
4. แผนที่แหล่งกำเนิดอารยธรรมโลก
5. ตารางเปรียบเทียบอารยธรรม
6. ใบงาน เรื่อง พัฒนาการอารยธรรมโลก
7. กระดาษสำหรับจัดทำแผนผังกลุ่ม

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด หรือห้องสมุดประชาชน
2. ห้องเทคโนโลยีสารสนเทศ

ใบความรู้ เรื่อง พัฒนาการอารยธรรมโลก

1. ความหมายของอารยธรรม

อารยธรรม หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าของสังคมมนุษย์ที่เกิดจากการสั่งสมและพัฒนาความรู้ ความคิด เทคโนโลยี การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิต จนเกิดเป็นรูปแบบสังคมที่มีความซับซ้อนและมีเอกลักษณ์ อารยธรรมไม่ได้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันหรือมีลักษณะเหมือนกันทั้งหมด แต่พัฒนาตามสภาพแวดล้อมและปัจจัยของแต่ละพื้นที่

2. ปัจจัยที่ทำให้อารยธรรมเกิดและพัฒนา

1) ภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ที่มีน้ำและทรัพยากรเพียงพอเอื้อต่อการตั้งถิ่นฐานและการเพาะปลูก เช่น บริเวณลุ่มแม่น้ำสำคัญ

ภูมิศาสตร์ → น้ำและทรัพยากร → การตั้งถิ่นฐาน

2) การเกษตรและการผลิตอาหาร

เมื่อมนุษย์รู้จักเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ สามารถผลิตอาหารได้มากขึ้น จึงเกิดการตั้งถิ่นฐานถาวรและมีประชากรเพิ่มขึ้น

3) การเกิดเมืองและรัฐ

เมื่อประชากรเพิ่มขึ้น สังคมมีความซับซ้อน จึงเกิดการจัดระเบียบ การแบ่งหน้าที่ ผู้นำ กฎหมาย และระบบการปกครอง

4) ความรู้และวิทยาการ

มนุษย์พัฒนาความรู้ด้านการเขียน คณิตศาสตร์ วิศวกรรม การแพทย์ ดาราศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม

5) ศาสนาและความเชื่อ

ศาสนาและความเชื่อมีบทบาทในการกำหนดค่านิยม ประเพณี ศิลปกรรม และรูปแบบการดำเนินชีวิต

6) การค้าและการติดต่อ

การเดินทางและการค้าทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้า ความรู้ ภาษา ศาสนา และเทคโนโลยี ส่งผลให้อารยธรรมต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อกัน

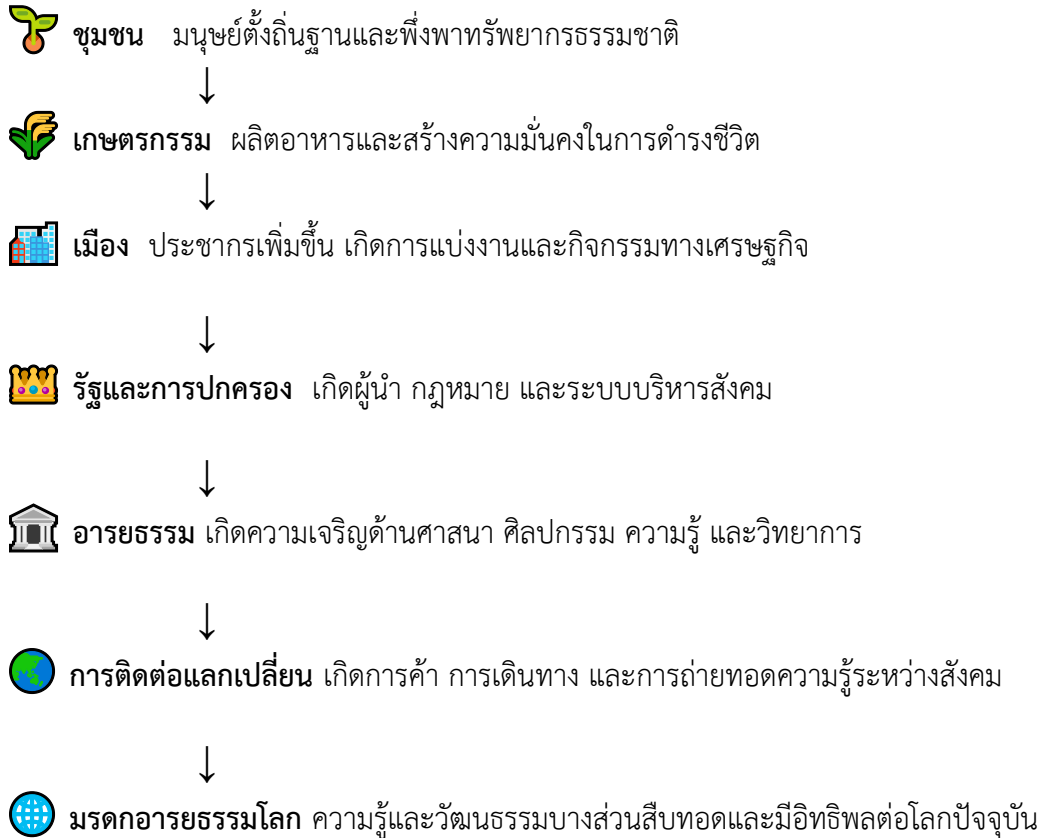
3. อารยธรรมสำคัญของโลก

อารยธรรม	แหล่งกำเนิด/พื้นที่สำคัญ	มรดกสำคัญ
เมโสโปเตเมีย	ลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรทีส	อักษรคูนิฟอร์ม กฎหมายฮัมมูราบี ซิกกูเรต
อียิปต์	ลุ่มแม่น้ำไนล์	พีระมิด อักษรเฮียโรกลิฟิก ปฏิทิน
กรีก	คาบสมุทรบอลข่านและทะเลอีเจียน	ประชาธิปไตย ปรัชญา ศิลปกรรม กีฬาโอลิมปิก
โรมัน	คาบสมุทรอิตาลี	กฎหมาย ถนน สะพานส่งน้ำ สถาปัตยกรรม
อินเดีย	ลุ่มแม่น้ำสินธุและแม่น้ำคงคา	ศาสนา ปรัชญา คณิตศาสตร์ ศิลปกรรม
จีน	ลุ่มแม่น้ำฮวงโหและแยงซีเกียง	กระดาษ การพิมพ์ เข็มทิศ ดินปืน

อารยธรรม	แหล่งกำเนิด/พื้นที่สำคัญ	มรดกสำคัญ
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	แผ่นดินใหญ่และหมู่เกาะ	การค้าทางทะเล ศิลปกรรม รัฐโบราณ และวัฒนธรรมผสมผสาน

4. พัฒนาการของอารยธรรมโลก

อารยธรรมต่าง ๆ มีพัฒนาการที่แตกต่างกัน แต่สามารถมองเห็นกระบวนการโดยรวมได้ ดังนี้

5. อารยธรรมไม่ได้พัฒนาอย่างโดดเดี่ยว

อารยธรรมแต่ละแห่งมีการติดต่อและแลกเปลี่ยนกัน เช่น

การค้า → การเดินทาง → การแลกเปลี่ยนความรู้ → การรับวัฒนธรรม → การปรับใช้

ดังนั้น อารยธรรมในปัจจุบันจึงเป็นผลจาก การสั่งสมความรู้และการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้คนหลายสังคม

คำถามชวนคิด

1. ปัจจุบันใดมีความสำคัญต่อการเกิดอารยธรรมมากที่สุด เพราะเหตุใด?

.....

.....

2. อารยธรรมใดมีอิทธิพลต่อโลกปัจจุบันมากที่สุดในความคิดเห็นของนักเรียน?

.....

.....

3. หากไม่มีการติดต่อแลกเปลี่ยนระหว่างอารยธรรม โลกปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร?

.....

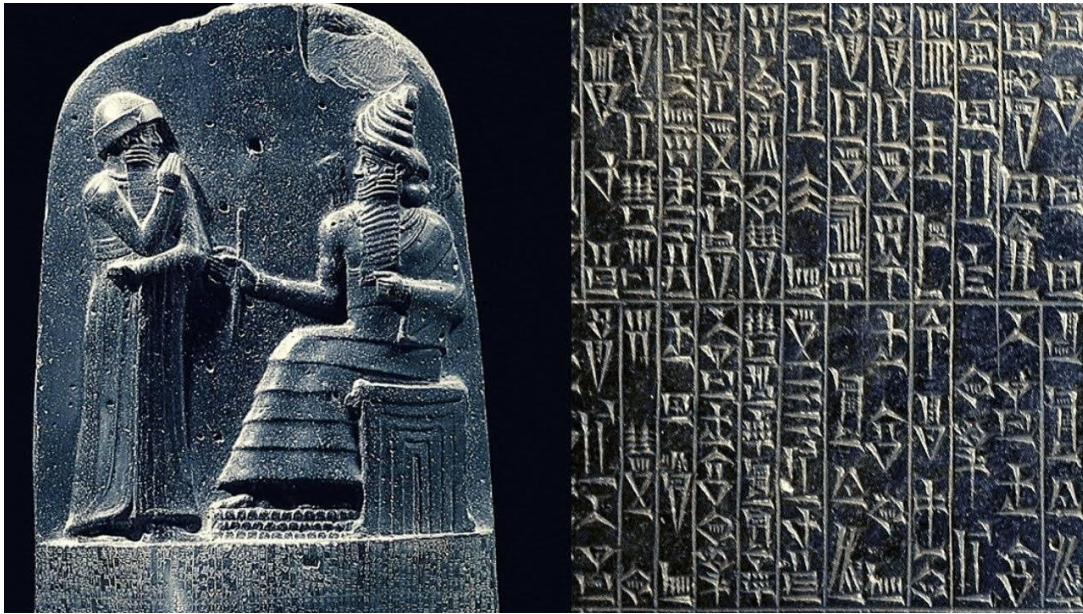
.....

.....

สรุปความคิดสำคัญ

“อารยธรรมเกิดจากการปรับตัวของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม การจัดระเบียบสังคม การสร้างองค์ความรู้ และการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้คน จนเกิดเป็นมรดกที่ส่งต่อจากอดีตสู่โลกปัจจุบัน”

“พัฒนาการอารยธรรมโลก”

“พัฒนาการอารยธรรมโลก”

ชุดภาพหลักฐานสำหรับใช้ในชั้นเรียน

ลำดับ	อารยธรรม	ภาพหลักฐานที่แนะนำ	ประเด็นให้นักเรียนวิเคราะห์
1	เมโสโปเตเมีย	อักษรคูนิฟอร์ม / กฎหมายฮัมมูราบี / ชิกกูแรต	การเขียน กฎหมาย ศาสนา และการจัดระเบียบสังคม
2	อียิปต์	พีระมิด / อักษรเฮียโรกลิฟิก / มัมมี่	ความเชื่อ ศาสนา วิศวกรรม และการปกครอง
3	กรีก	วิหารพาร์เธนอน / นักปรัชญา / กีฬาโอลิมปิก	ปรัชญา ประชาธิปไตย ศิลปกรรม และวัฒนธรรม
4	โรมัน	โคลอสเซียม / ถนน / สะพานส่งน้ำ	วิศวกรรม กฎหมาย การปกครอง และสถาปัตยกรรม
5	อินเดีย	ซากเมืองฮารัปปา-โมเฮนโจดาโร / พระพุทธรูป / สถูป	ผังเมือง ศาสนา ศิลปกรรม และสังคม
6	จีน	กำแพงเมืองจีน / สิ่งประดิษฐ์ / อักษรจีน	การปกครอง เทคโนโลยี และวัฒนธรรม
7	เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	นครวัด / บุโรพุทโธ / โบราณสถาน	การรับและปรับใช้วัฒนธรรม การค้า และศาสนา

คำถามกลางสำหรับทุกภาพ

ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม แล้ววิเคราะห์ภาพตาม 4 คำถาม

1. ภาพนี้เป็นหลักฐานของอารยธรรมใด?
2. หลักฐานนี้สะท้อนความเจริญด้านใด?
3. หลักฐานนี้เกิดขึ้นจากปัจจัยใดบ้าง?
4. หลักฐานนี้มีอิทธิพลหรือมรดกต่อโลกปัจจุบันอย่างไร?

ใบงาน เรื่อง พัฒนาการอารยธรรมโลก

ชื่อ-สกุล ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ศึกษาภาพหลักฐาน ใบความรู้ และร่วมอภิปรายกับสมาชิกในกลุ่ม แล้ววิเคราะห์พัฒนาการของอารยธรรมโลก
ตามประเด็นที่กำหนด

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หลักฐานอารยธรรม เลือกหลักฐานจากภาพที่ครูกำหนด 1 หลักฐาน แล้ววิเคราะห์

หลักฐานที่เลือก

อารยธรรม

1. หลักฐานนี้สะท้อนความเจริญด้านใด

- ☐ การเมืองการปกครอง
- ☐ เศรษฐกิจ
- ☐ สังคมและวัฒนธรรม
- ☐ ศาสนาและความเชื่อ
- ☐ ศิลปกรรม
- ☐ วิทยาการ

อธิบายเหตุผล

.....
.....

ตอนที่ 2 วิเคราะห์พัฒนาการ

เติมข้อมูลให้สัมพันธ์กัน

ภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

การตั้งถิ่นฐาน

การพัฒนาเกษตรกรรม

การเกิดเมืองและรัฐ

การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม

การพัฒนาวิทยาการและองค์ความรู้

.....

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบอารยธรรม

เลือกอารยธรรม 2 แห่ง แล้วเปรียบเทียบ

ประเด็น	อารยธรรมที่ 1	อารยธรรมที่ 2
ชื่ออารยธรรม		
แหล่งกำเนิด		
ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนา		
ความเจริญที่สำคัญ		
มรดกที่สืบทอดถึงปัจจุบัน		

ตอนที่ 4 คิดวิเคราะห์เป็นกลุ่ม

คำถามที่ 1 เพราะเหตุใดอารยธรรมต่าง ๆ จึงมีความแตกต่างกัน แม้จะมีพัฒนาการจากชุมชนไปสู่สังคมที่ซับซ้อนเหมือนกัน?

.....

.....

คำถามที่ 2 การติดต่อและแลกเปลี่ยนระหว่างอารยธรรมมีผลต่อพัฒนาการของโลกอย่างไร?

.....

.....

ตอนที่ 5 ภารกิจกลุ่ม “อารยธรรมใดทิ้งมรดกสำคัญต่อโลกมากที่สุด?”

ให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันเลือก 1 อารยธรรม แล้วเขียนเหตุผลสนับสนุนอย่างน้อย 2 ประเด็น

อารยธรรมที่กลุ่มเลือก:

เหตุผลที่ 1:

เหตุผลที่ 2:

หลักฐานสนับสนุน:

สรุปองค์ความรู้

ให้นักเรียนเขียน 3 คำสำคัญ ที่สรุปพัฒนาการอารยธรรมโลก

1.

2.

3.

◆ สิ่งที่เราได้เรียนรู้จากกิจกรรมกลุ่ม

.....

.....